

INNHOOLD

Forord 7

Innledning 9

- Bokas avgrensning 9
- Bokas teoretiske bakgrunn 11
- Borderlinefeltet 13

Kap. 1

Jeg-psykologi 15

- Medfødt utstyr og jeg-psykologiens framvekst 15
- Tilpassing 17
- For lite morskontakt 19
- Avbrutt kontakt 20
- Fiksing og regresjon 21
- Primærprosess- og sekundærprosess-tenkning 22
- Lystprinsipp og realitetsprinsipp 23
- Fusjon og nøytralisering 24
- Differensiering av følelser 25
- Drivkrefter i menneskene 26
- Liste over jegfunksjoner 28

Kap. 2

Indre bilder. Objektrelasjonslære 29

- Objekt, hva er det? 29
- Om teori og konkrete figurer 29
- Gunhilds død 30
- Objektrelasjonsteori 32
- Temperament og arv 33
- Affekter som motiv 34
- To linjer i oppbygging 35
- Sterke affekter – første trinn 36
- Sterke affekter – annet og tredje trinn 40
- Svake affekter – vanlig læring 43
- Selvkonstans 44
- Objektkonstans 45
- Per og Kari krangler 46
- Finn og Lises forelskelse 46

Splitting 47

- Noen forutsetninger for trinn 3 49
- Frida og Lisbeth 50
- Erik og medmennesker 51
- Helens splitting 52
- Fortrengning avløser splitting 54
- Affekt og tenkning 54

Kap. 3

Forsvarsmekanismer 57

- Hva gjør en forsvarsmekanisme? 57
- Effektivitet og omkostninger 58
- Modne mekanismer 59
- Primitive mekanismer 61
- Borderline og forsvarsmekanismer 63
- Moderne forskning og handlingsforsvar 64

Kap. 4

Id og superego 66

- Idinnhold ut? 67
- Superego 68
- Overjeks funksjoner 72
- Overjeg ved nevrose 73
- Mangelfull integrering 73

Kap. 5

Symbiose, differensiering og øvelse 75

- Forskningsopplegget 76
- Overblikk 77
- Normal autistisk fase 78
- Symbiotisk fase 79
- Gjensidige signaler 81
- Basal trygghet 82
- Individuasjon 82
- Differensiering 83
- Reaksjon overfor fremmede 84
- Lavstemthet 84
- Tidlig og sen utlekking 85
- Øvelsesfasen 86

Kjærlighetsforholdet til verden 86
Å gå 87
Behov i øvelsesfasen 88
Grete og idrett 88
Internalisering 89
Suttekluten 90

Kap. 6 **Nytilnærming og mot objektkonstans** **92**

Nytilnæringsunderfasen 92
Øket opplevelse av å være separat 92
Samspill med mor 93
Sosialt 94
Mor og fremmede 95
Nytilnæringskrisen 96
Ønske om gjenforening – Trine 97
Angst for gjenopplukning – Pål 98
Tvinge objektet – voksen manipulering 99
Kommunikasjonsform 99
Noen redskaper hos barnet 100
Godt forløp 101
Fjerde underfase – mot objektkonstans 102
Barnas væremåter 103
Hel selvrepresentasjon 104
Fars rolle 104
Depressivitet 106
Gutter, jenter og depressivitet 107
En nyere tid 108
Samspillet mor-barn 109
Videre utvikling 109
Voksne vansker 110

Kap. 7 **Borderline – noen diagnostiske** **oppfatninger 112**

Ulike begreper i et komplekst felt 112
Forhistorie 112
Hva betyr borderline? 114
Grensepsykose 116
Borderline mest «affektiv
grensepsykose»? 116
Depresjon: sykdom eller
reaksjonsform? 117
Depresjon hos borderline 117
Et viktig prosjekt 118
Andre personlighetsforstyrrelser 120
Summen av forskning 120
«Manisk depressiv grensepsykose» 121
Hva er en personlighetsforstyrrelse? 122
Grensen til normalitet 123
Dimensjonell diagnostikk 123
En utviklingspsykologisk profil 124

Kap. 8
Personlighetsforstyrrelse i diagnose-
systemene 128
Borderline personlighetsforstyrrelse, DIB
og DSM III 129
Reliabilitet og validitet 130
Flere fordeler og ulemper 131
DSM IV og ICD 10 132
Comorbiditet med akse I-tilstander 134
Påvirke diagnosen? 135
Forløpet av symptomforstyrrelser 135
Comorbiditet og forløp av borderline 136
Flere personlighetsforstyrrelser
samtidig 137

Kap. 9 **Borderline som personlighetsstruktur** **139**

Integrert identitet? 140
Forsvarsmekanismer 143
Realitetstesting 144
Jegstyrke og superego 145
Aggresjon og seksualitet 145
Personlighetsstrukturen 147
En form for rollevekling 148
Psykologisk forskning og Kernbergs
modell 149
Forekomst av «strukturen» og
«forstyrrelsen» 150
De enkelte personlighetsforstyrrelsene 151
Verdien av ulike borderlinebegrep 153
En viktig undersøkelse 155
Nytteverdien av ulike metoder for
å diagnostisere personlighets-
forstyrrelser 156
Uten diagnose – eller karakternevrose? 157

Kap. 10
Familieforhold og oppvekst 158
Tidlige undersøkelser 158
Familien som gruppe 159
Prosjektiv identifikasjon 160
Voksne roller og barneroller 162
Psykologisk uferdige foreldre 164
Splitting som familieforsvar 164
Definerende uttalelser 165
Tregenerasjonsperspektivet 166
Borderlinefamilie type I 166
Borderlinefamilie type II, barndom 167
Foreldre og ungdom i type II-familier 169
Psykatri i familiene 171
Tap og atskillelser 171
Forsømmelse, kaos og kjefting 172

Fysiske overgrep 172
Seksuelle overgrep 173
Skjevt mor-barn-samspill 174
Fiendtlighet og aggresjon fra foreldre 176
Hva belaster barn? 176
Hvordan husker pasientene foreldrene? 178

Kap. 11

Arv og neurobiologiske forhold 179

Arv 179
Det vi opplever, endrer hjernen 181
Interaksjon av gener og miljø 181
Arv har begrenset innflytelse 182
Borderline og arv 182
Temperament 183
Egenstyrt kontroll 184
Hjerneskode? 185
Neurobiologiske forhold 186
Hjernens utvikling 186
Amygdala – «varsleren» 189
Negative affekter 189
Kan tanker påvirke følelser? 190
Hvordan reguleres affekter? 191
Hjerneforskere og sinn-atferdsteori 194

Kap. 12

Tilknytting og mentalisering 197

Tilknyttingsteori 198
Senere funksjon 200
Tidlig samspill 201
Årsak og virkning 203
Speiling 204
Sosial feedbackteori 204
Psykisk ekvivalens og «late-som»-modus 205
Mentalisering 207
Late-som-lek 207
«Alt som skjer, har en bestemt hensikt» 208
Selvet som utøvende 209
Å forstå borderline 211
Har alle mennesker samme perspektiv? 212
Fysisk nærhet – psykologisk avstand 213
Overgrep 214
Forebygging 215
Tillegg 216

Kap. 13

Egenskaper og følelser ved borderline 218

Impulsivitet 218
Seksualitet 219

Sinne 221
Aggresjon er så mye 222
Tid 223
Angst og depresjon 223
Forlattdepresjonen 224
Tomhet 226
Smerten ved å være borderline 226
Psykotiske episoder ved borderline 228
Spesiell tenking 229
Suicidalitet 230
Akutt behandling av suicidalfare 234
Selvskading 236
Tre former for selvskading 236
Dissosiasjon, nummenhet og hevet smerteterskel 237
Mellommenneskelige forhold 238

Kap. 14

Forløp, forekomst og noen flere egenskaper 241

Kjønnsfordeling 241
Aldersfordeling 242
Chestnut Lodge-undersøkelsen 242
Bolig, arbeid og familie 243
Forløpets profil opp gjennom årene 244
Sammendrag av etterundersøkelser 246
Livskvalitet 247
Kroppslig sykdom 248
Vold avtar 249
En nyere etterundersøkelse 250
Bruk av helsetjenester 251
Behandlingsvirkning 252
Hva forandrer seg? 252
Borderline, alderdom og hjelperne 253
Tre typer symptomer 255
Andre erfaringer 256
Forekomst i befolkningen 258
Forekomst i psykiatrien 259
Økning? 260

Kap. 15

Psykoterapi av borderlinetilstander 262

Den amerikanske behandlingsveiledningen 262
Håndtering 264
Langvarig psykoterapi 265
Åtte terapier for BPF 265
Sammenlikningen 267
Kontroll-mestringsteori 268
Kritikk av atferds- og kognitive teknikker 269
Prognostiske faktorer 270
Slutter ofte 270

Støttepsykoterapi 271
Støtte 272
Grupper 273
Et intensivt gruppeopplegg 274
Familiebehandling? 275
Intervallbehandling 276
Impulsivitet, arbeid, intimitet 277
Forberedende behandling 278
Kontrakt 278
Overgrep og behandling 280
«Destruktiv virvelvind» 280
Tillegg 282

Kap. 16

De to viktigste dynamiske psykoterapiene 283

Problemer med informasjons-
håndtering 283
Overføringsfokustert psykoterapi 283
Mestring utenom timene 284
Tolkningene 285
Både positiv og negativ overføring 287
Tolkninger eller holding? 288
Både tolkninger og støtte? 290
Mentaliseringsbasert terapi 291
Terapi i lys av teorien 292
Fokus på mentalisering 293
Konflikt eller manko? 296
Bekreftende intervensjoner 297
Sammenlikningen 298
Nevrologiske mønstre følger
opplevelser 300
Mentalisering vs. «behandling som
vanlig» 301
Psykoterapeutiske dagavdelinger
i Norge 302
Kombinasjonsbehandlingen 303
Poliklinisk individualterapi 303
Oppsiktsvekkende funn 304

Kap. 17

Jegstyrkende kontakt. Medikamenter 306

Jegstyrkende tiltak 307
Fremme verbalisering 308
Gi egostøtte 308
Konfrontasjon 309
Trene på valg 310
Fremme trening av egofunksjoner 311
Fungere som hjelpego 311
Containing-funksjon 312
Verne om klientens autonomi 312
Forvente vekst 314

Sannferdig, synlig og forutsigbar 314
Hva bør man ikke gjøre? 316
Hjelpe ved krise 319
Evaluere krisen 320
Ulike former for krise 321
Håndtering av kriser utenfor sykehus 322
Koble inn mennesker 323
Koble inn helse- og sosialtjenesten 324
Medikamentell behandling 325
Behandling av affektiv dysregulering 326
Benzodiazepiner 327
Stemningsstabiliserende
medikamenter 327
Behandling av impulsivitet og
problemer med atferdskontroll 328
Problemer med tenking eller
oppfatning 328
Noen råd 329
Motforestillinger 329

Kap. 18

Sykehusbehandling 331

Krise og innlegging 331
Evaluering og behandlingsplan 333
Regresjonstilbøyelighet 334
Proektiv identifikasjon 335
Overføring og motoverføring 336
Noen motoverføringsformer 337
«Brennende drake» 338
Grensesetting 339
Splittelse i personalet? 340
Alt er ikke splitting 341
Hindre skade 342
Avtale med pasienten 343
Mulighet for å skade 344
Motoverføring, team og veiledning 345
Ikke dekke private behov 346
Langtidsbehandling 347
Etter oppholdet 348
Hva sier denne forskningen? 349
I tradisjonelt psykiatrisk sykehus 349
Det korte oppholdet 350
Dagavdeling 352
Sykehus og individualterapi 352

Epilog 353

Appendiks 357

Litteratur 369

Register 403